

MALMINKARTANON KAUPUNKIPOLKU

Noin 4 km

Johdanto

Malminkartanolla on vuosituhantinen asutushistoria. Se on ollut Helsingin alueen merkittävin kivikautinen asutuspaikka ja historiallinen puustellitila. Nimi juontaa ruotsin kielen malm-sanasta, joka merkitsee myös hiekkaista metsämaata eli nummea. Helsingin kaupunkiin alue liitettiin silloisesta Helsingin maalaiskunnasta eli nykyisestä Vantaasta ns. suuressa alueliitoksessa vuonna 1946. Tämänpäiväinen 8300 asukkaan Malminkartano on Helsingin ensimmäinen ns. metsälähiöiden kauden jälkeinen uusi esikaupunki. Sen suunnittelussa palattiin perinteiseen keski-eurooppalaiseen kaupunkiin mutkittelevine katuineen ja kujineen.

www.kaupunginosat.net/malminkartano

TIETOLAATIKKO: MALMINKARTANON KAAVOITUS

Nykyisen Malminkartanon keskustan sijainnin määräisivät vuonna 1969 päätetty Martinlaakson radan ja varsinkin aseman paikka, mutta muuten suunnittelijat pääsivät aloittamaan lähes puhtaalta pöydältä. Pääkaavoittaja oli Heikki Kaitera, jonka kuningasajatus oli toimintojen yhdistäminen jo kaavoituksessa suunnitteleamalla työpaikkoja, palveluja ja asumista samoihin kortteleihin. Voimakastahtoinen ja laatutietoinen Kaitera ohjasi suunnittelua tarkasti ja toisaalta vei päättäjiä tutustumismatkoille ulkomaille onnistuen vakuuttamaan nämä ideoistaan. Päinvastoin kuin modernistisissa lähiöissä, hän halusi tarjota asukkaille vaihtelevaa perinteistä kaupunkitilaa: toreja, kujia ja kadunkulmia. Rautatieasemalle on kaikkialta kävelyetäisyys ja keskusta on pääosin rauhoitettu autoliikenteeltä. Metsälähiöiden avokortteleissa mainostettu luonnonläheisyys toteutuu urbaanissa Malminkartanossa suurkorttelien vehreillä sisäpihoilla. Malminkartanossa on vuosien mittaan suosittu myös erilaisia koerakentamisprojekteja. Noin kaksi kolmasosaa asunnoista on vuokrahuoneistoja. Kaupunginosan rakentaminen kesti 10 vuotta pidempään kuin oli kuviteltu ja toteutui lopulta vähemmän työpaikkaomavaraisena kuin oli toivottu.

1 Malminkartanonaukio



Aukiolle ei haluttu suunnitella muista lähiöistä tuttua ostoskeskusta, vaan liiketilat ovat hajallaan katujen varsilla kuten vanhoissa kaupunkikeskustoissa. Vuonna 2005 eri osapuolista koostuva Malminkartanon aukiorryhmä päätti elävöittää aukiota: ideoitii tapahtumia, torikahvilaa jne. Rakennusviraston *Hyvä Kasvaa Helsingissä* –projektin ja paikallisten yritysten tuella istutettiin kukkia

kaupungin kukkalaatikoihin. Ryhmä asukkaita sitoutui huolehtimaan istutusten hoidosta. Samaan projektiin liittyvät aseman alikulun maalaukset ovat Malminkartanon koululaisten tekemiä.

www.hel2.fi/hkr/hyvakasvaa/frame-malminkartano.html

2 Kartanonmetsän kallio

Rakentamiselta säästyneen laajan kalliomäen laki on Malminkartanon korkein luonnonkohta ja myös yksi Helsingin korkeimpia. Se kohoaa 55 metriä nykyisen merenpinnan yläpuolelle. Mäellä on hieno puusto: mm. vanhoja kilpikaarnamäntyjä ja pohjoisreunalla pähkinäpensaita. Laen lähellä on lähdelampi ja pieni suo sekä sivummalla siirtolohkare.

Kallio nousi esiin viime jääkauden jälkeisestä Ancylyus-järvestä n. 9000 vuotta sitten. Noin 32 metrin korkeudella mäen etelärinteessä näkyy selvänä Litorina-meren tuhatvuotinen muinaisrantaviiva. Kartanonmetsän ensimmäiset asukkaat saapuivat paikalle noin 5500 vuotta ennen ajanlaskumme alkua. Tämän ns. Suomusjärven kulttuurin jälkeisen kivikautisen asutuksen paikallinen keskus näyttää olleen Myyrmäessä. Kartanonmetsän alarinteiden laajat hiekkakentät tarjosivat hyvän asuinpaikan vuosituhansien ajan, kunnes Vantaan oma siirtyi nykyiselle paikalleen ajanlaskumme alun jälkeen. Kallion yli itä-länsisuunnassa kulkee leveä muinaispolku, jota pitkin todennäköisesti kuljettiin silloisen Vantaanjoen koskelle ja kulttipaikalle.

fi.wikipedia.org/wiki/J%C3%A4%C3%A4kausi

www.geologia.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=71&Itemid=43

3 AEL

Vuonna 1922 perustettu Ammattienedistämislaitos on monialainen elinkeinoelämän kouluttaja ja kehittäjä. Sen taustalla ovat keskeiset työmarkkinajärjestöt ja julkishallinto. AEL muutti Malminkartanoon 1981, kampuksen suunnitteli arkkitehtuuritoimisto Erkki Pasanen. Tiloja on 22.000 m², henkilöstöä runsaat 200 ja opiskelijoita 30.000 vuosittain.



www.ael.fi/tietoa_aelsta/mikaonael

4 Jalankulkuakseli

Noin 600 metriä pitkä, suora kevytliikenteen väylä on harvinaisuus Malminkartanossa, missä on lähinnä kaarevia katuja. Syynä ratkaisuun on linjan alla kulkeva päävesijohto, jonka päälle ei voi rakentaa mitään. Vesijohto tuo Päijännetunnelin vettä Silvolasta Länsi-Helsinkiin. Linjan ympäristö kohentuu tulevaisuudessa rakentamisen myötä.

www.psv-hrv.fi/paijanne.phtml?lang=fi

5 Tuohiaukio

Tavoitteena on ollut muodostaa aseman kupeeseen kaupunkiaukio kivijalkakauppoineen. Toteutus on kuitenkin edennyt hitaasti. Aukion eteläreunan suunnittelusta pidetyn arkkitehtuurikilpailun voitti vuonna 2004 arkkitehtitoimisto Juha Mutanen. Ehdotuksessa kadunvarren rivitalot kytkeytyvät nelikerroksiseen kerrostaloon, joka muodostaa portin Kartanonmetsäntien yli. Rinteessä sen takana on kolmen paritalon viuhka. Rakenteilla olevan HITAS-yhtiön arvioitu valmistumisaika on keväällä 2008. Syvälle Kartanonmetsän kallion sisään on suunniteltu 1990-luvun jälkeen uimahallia, jäähallia ja väestönsuojaa.

6 Asema

Malminkartanon lähiliikenneasema on 220 metriä pitkässä kalliotunnelissa. Sen pohjoisessa alikulussa on myös koululaisten tekemiä maalauksia samoin kuin tunnelin eteläpuolella Malminkartanonaukiolla.



TIETOLAATIKKO: MARTINLAAKSON RATA

Koko Luoteis-Helsingin ja Länsi-Vantaan rakentamisen mitoitus perustuu vuonna 1968 syntyneeseen ideaan raideyhteyden vetämisestä Huopalahdesta pohjoiseen. Myyrmäen aluekeskukselle kaavailtu paikka ratkaisi radan sijoittumisen pääteiden väliin. Tämä puolestaan määritteli samalla Malminkartanon, Kannelmäen ja Pohjois-Haagan suunnittelun lähtökohdat. Näin päästiin vastaamaan maaltamuuton synnyttämiin Suur-Helsingin hurjiin kasvuennusteisiin. Radan varteen aiottiin sijoittaa 130.000 asukasta.

Valtionrautatiet ja Helsingin metrotoimisto kilpailivat aluksi kumpi saa radan toteutettavakseen, mutta lopulta tehtävä lankesi VR:lle. Näin saatiin myös valtio mukaan rahoitukseen. Päätös Suomen ensimmäisestä kaupunkijunaradasta tehtiin valtioneuvostossa vuonna 1970, ja rakentaminen alkoi seuraavana vuonna ennätysnopeasti. Radan pituudesta siltojen ja tunnelien osuus on yli puolet. Kiskot ulottuivat Myyrmäkeen jo neljän vuoden kuluttua.

Kannelmäen ja Pohjois-Haagan asemien sekä Mätäjoen sillan viivästymisen vuoksi junaliikenne M-tunnuksin alkoi vasta 1975. Martinlaakson asema avattiin 1978 ja sieltä rataa jatkettiin Vantaankoskelle 1991. Nyt suunnitellaan Kehärataa Vantaan uuden Kivistön aluekeskuksen kautta lentoasemalle ja edelleen pääradalle saakka.

www.vr.fi/heo/lahi/lahi.htm

7 Kaupunginraja

Laakson pohjalla kulkee lähes näkymätön kaupunginraja. Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteisessä Kansalaiskanavassa pohditaan rajat ylittävän seutuyhteistyön kysymyksiä, kuten terveystalujen yhteiskäyttöä, ulkoiluväylien jatkumista ja seutuliikenteen taksoja.

www.kansalaiskanava.net

TIETOLAATIKKO: VANTAAN KEHITYS

Nykyinen Vantaa eli entinen Helsingin pitäjä mainitaan asiakirjoissa ruotsinkielisellä nimellä Helsinge jo 1351. Tällöin Ruotsin kuningas Maunu Eerikinpoika myönsi Mätäjoen ja Helsinginjoen koskien lohenkalastusoikeudet virolaiselle Padisten sistersiläisluostarille. Tätä perua ovat mm. Munkkivuoren ja Munkkiniemen nimet. Hämäläiset erämiehet puolestaan kutsuivat jokea Vantaaksi. Pyhän Laurentiuksen kirkko rakennettiin keskeiselle paikalle, Vantaan- ja Keravanjoen sekä Kuninkaantien ja Hämeentien risteykseen 1300-luvun lopulla. Nykyinen kirkko valmistui 1460.

Kuningas Kustaa Vaasa perusti pitäjän alueelle Vantaanjoen suulle Helsingforsin kaupungin 1550 kilpaillakseen Tallinnan hansakauppiaiden kanssa. Helsinki siirrettiin 1640 Vironniemelle ja pääkaupunki siitä tuli 1812. Pitäjä sen sijaan kehittyi kartanoiden ja sahateollisuuden myötä vauraaksi maalaiskunnaksi. Sen keskuksiksi nousivat rautateiden valmistumisen jälkeen Malmi ja Pitäjänmäki, kunnes ne liitettiin osaksi Helsinkiä suuressa alueliitoksessa 1946. Asukkaita pitäjän puolelle jäi vain 10.000. Toisaalta 1950-luvulla pitäjään liitettiin Korson kylän maat Tuusulasta ja Keravasta. Sitten alkoi suuri maaltamuutto, jonka seurauksena rakennettiin pääkaupunkiseudun lähiöt lyhyessä ajassa. Maalaiskunnasta tuli kauppa 1972, jolloin se otti nimen Vantaa (ruots. Vanda), ja edelleen kaupunki 1974. Nykyään Vantaalla asuu 187.000 henkeä, joista Myyrmäen palvelualueella 34.000.

www.vantaa.fi/i_alaetusivu.asp?path=1;12743

8 Kehä II:n linjaus

Kakkoskehää on suunniteltu 1960-luvulta alkaen. Suunnitelmat ovat muuttuneet moneen otteeseen, kunnes rakentaminen alkoi 1996 Espoossa. Osuus Matinkylästä Kilon valmistui pääosin moottoritietasoisena vuonna 2000. Eri jatkovaihtoehdoista valittiin vuonna 2003 Myyrmäkeen ja Hämeenlinnan-väylälle suuntautuva osuus tarkempaan suunnitteluun. Asukkaat vastustivat voimakkaasti Pohjois-Malminkartanon kaupunkirakennetta pirstovaa alkuperäistä suunnitelmaa. Lopuksi radan länsipuolella Malminkartanossa linjaus vietiin tunneliin. Itäpuolella Myyrmäessä tie nousee maan pinnalle ja ylittää Mätäjoen siltä pitkin.

www.tiehallinto.fi/servlet/page?_pageid=71&_dad=julia&_schema=PORTAL30&kieli=fi&menu=6462&_pageid=71&kieli=fi&linkki=10598&julkaisu=4110

9 Kulttipaikka

Suurista kivistä tehty mahdollinen varhaismetallikautinen hautaröykkiö tutkittiin vuonna 1986 Rukkilan alueen rakentamisen yhteydessä. Röykkiö on muodoltaan pyöreähkö, laajuudeltaan 45 m² ja 75 cm korkea. Se koostuu pääasiallisesti kahdesta kerroksesta isoja palaneita kiviä ilman maatäytettä. Kivien alta löytyi vahvasti tuhkan ja hiilensekaista maata, jossa oli runsaasti pienempiä palaneita kiviä ja alla moreenimaa. Rakenteita ei todettu eikä myöskään merkkejä hautauksista. Kaivetulta alueelta löytyi kvartsiesineitä ja iskoksia. Röykkiö ennallistettiin ja aidattiin tutkimusten jälkeen.

Kalliokumpare on ollut Mätäjoen laaksoa peittäneen sisälahden suulla komealla paikalla juuri niihin aikoihin kun Kiukaisten kulttuuri (1800–1500 e.a.a.) vaikutti Suomen rannikoilla. Auringonnousun puoleiselta rinteeeltä löydettyä röykkiötä onkin arveltu kulttipaikaksi. Vastaavat paikat on löydetty Meilahden Humallahdelta sekä Herttoniemestä. Viereisestä Sillbölen kylästä löydettiin 1939 Kiukaisten kulttuurin aikainen saviruukku.

10 Vanhat männyt

Nämä männyt ovat noin 200-vuotiaita. Karuillakin kasvupaikoilla viihtyvä mänty on Suomen yleisin puulaji. Mäntyyn alkaa muodostua paksua kilpikaarna noin 150-vuotiaasta alkaen. Tällainen *aihki* kestää metsäpaloja ja voi saavuttaa Etelä-Suomessa jopa 500 vuoden iän.



11 Vanha Kaarelantie

Helsingin luoteinen sisääntuloväylä Kaarelantie erkani Turuntiestä Pitäjänmäellä. Kaarelasta tie kulki harjanteita seuraten pohjoiseen Vantaankoskelle, jossa kohtasi vielä vanhemman Kuninkaantien ja jatkui edelleen Nurmijärven kirkolle.

Maankuulut Nurmijärven rosvot terrorisoivat 1820-luvulla Uttamaata ja eteläistä Hämettä ryöstäen taloja, kiduttaen niiden asukkaita ja rellestäen kestikievareissa. Alun perin vain 13-jäsenisen rosvojoukon ja heidän apureidensa kiinniottamiseen tarvittiin lopulta 700 sotilasta. Paikallinen perimätieto kertoo, että tässä tien ylitettyä Mätäjoen oli rosvoilla jyrkässä ylämäessä hyvä väijytyspaikka suuren "rosvokiven" takana.

www.nurmijarvi.fi/palvelut/kulttuuri_ja_museo/historiaa_verkossa/fi_FI/kunnan_historiaa/

www.kuninkaantie.net/yleista/yleista.html

12 Kaarelan ruotsinkielinen ala-aste



Kotoisa noin 60 oppilaan koulu palvelee laajalti koko Luoteis-Helsingin ruotsinkielisiä peruskoululaisia ja järjestää myös iltapäiväkerhotoimintaa. Sen vanhin rakennus on entinen renkitupa 1700-luvulta. Keltainen puukoulu vuodelta 1896 kuuluu Helsingin arvokkaimpien koulurakennusten joukkoon ja on suojeltu. Uusin lisärakennus valmistui 1994.

www.karbole.edu.hel.fi/

13 Mätäjoki

Vantaanjoen entisessä uomassa virtaava Mätäjoki (Vantaan puolella nimeltään Mätäoja) on Helsingin vuolain puro. Se saa alkunsa Kaivokselasta, jossa siihen myös ohjataan lisävettä Päijänne-tunnelista, ja laskee Iso-Huopalahteen Talissa. Puron valuma-alue on 24,4 km² ja veden laatu kohtuullisen hyvä.

Mätäjoki muodostaa tärkeän ekokäytävän eläimille ja kasveille sekä virkistysalueen ihmisille. Puron yläjuoksulla Kaivokselassa on suoalue, jolla viihtyvät mm. karpalo, paatsama sekä uhanalainen sääskenvalkku, jota tavataan koko Suomessa vain muutamilla paikoilla. Lahopuun suuren määrän ansiosta lähes luonnontilaisessa Vaskivuoren metsässä on 50 eri kääpäälajia ja purolaaksossa viihtyy myös äärimmäisen uhanalainen ikimetsien kuoriainen haapasepikkä. Harvinaisia ovat myös pikkutikka ja pensastasku. Muita pesimälintuja ovat tukkasotka, palokärki, mustapääkerttu sekä satakieli, jonka laulua voi kuulla touko–kesäkuun öinä. Alueella on nähty myös pohjanlepakko.

Purolaakson kasvillisuus on vehreää lehtoa. Malminkartanon puolelta löytyy mm. kurjenmiekkvoja ja vanhoja koivuja, suurin niistä on yli 100-vuotias. Puron ylittävän sillan yläpuolella suvantokohdassa on tunnelmallinen maisema eri vuodenaikoina. Helsingin yliopiston viljelyspalsta-alueella on ollut vanha asutuspaikka kampakeraamiselta kaudelta (noin 3300–2800 e.a.a.).

www.helsinki.fi/~oruth/matajoki.html

14 Malmgård

Kårbölen kylä mainitaan säilyneissä asiakirjoissa ensi kertaa vuonna 1417. Kylästä tiedetään 1540-luvulta viisi tilaa: Abrams, Husbacka, Tolfmans, Gamlas ja Malmgård.



Myöhemmin mainitaan ylempänä myös Jönsas. Malminkartanosta tuli päättila, kun kuningas Juhana III antoi 1579 koko kylän kuten myös viereisen Hämeenkyllän läänityksenä maineikkaalle amiraali Bengt Söfringson Juustenille, joka myös aateloitiin vuonna 1591 nimellä Gyllenlood. Kuningas Kaarle XI:n peruutettua yläaatelin edut siitä tuli 1685 sotilasvirkatalo eli puustelli 125 vuodeksi. Sen jälkeen se on ollut valtion vuokratila, vankisiirtola ja lopulta 1940-luvulla yliopiston maatalous–metsätieteellisen tiedekunnan opetustila. Koetilan

hedelmäpuutarhassa oli parhaimmillaan 2500 omenapuuta ja sen korkealuokkainen 70-päinen friisiläiskarja oli ainutlaatuinen koko maassa. Malminkartanon Irma-lehmä oli Pohjoismaiden paras lypsäjä vuonna 1947. Koetila siirrettiin Suitiaan 1980.

Yliopisto suunnitteli 1960-luvulla kampustensa hajauttamista keskustasta: koko matemaattisluonnontieteellinen tiedekunta haluttiin siirtää Malminkartanoon. Kaupunki kuitenkin tarvitsi aluetta asuinrakentamiseen ja suunnitelmat muuttuivat. Vasta 1995 toteutettiin maanvaihto, jossa valtio sai 2350 hehtaaria Helsingin maita Nuuksiassa voidakseen laajentaa kansallispuistoa ja Helsinki puolestaan 340 hehtaaria valtion maita Tapanilassa ja Malminkartanossa.

Omenatarhaan rakennettiin 1998 kerrostalon ja viiden rivitalon ryhmä, jota korkea kuusiala suojaa. Vielä on jäljellä puistokuja vanhalle Kaarelantielle sekä kujan itäpuolella hedelmätarha, jossa on 350 omenapuuta samoin kuin luumuja ja kirsikoita. Mätäjoen sillalta kartanolle johtavan kujan varrelle on suunniteltu aikoinaan arboretumia. Tätä perua ovat sembramännyt ja douglaskuuset, syvemmällä metsikössä mm. lehtosaarnit, mongolianvaahterat, strobusmännyt ja vuorijalavat. Metsiköstä löytyy myös keltavuokkoa. Vanhan kartanorakennuksen pihaa ympäröivät syreenit, jasmikepensaat ja useat eri ruusulajit. Satojen vuosien puutarhanpidon jäljiltä alueelta on löydetty yksin puu- ja pensaslajeja yli 40.

Malmgårdin nykyinen päärakennus rakennettiin alun perin renki- ja pakarituvaksi 1796 tuohi- ja turvekattoisena. Sitä laajennettiin 1830-luvulla samalla kun vanhempi päärakennus ilmeisesti purettiin. Funkistyylinen kurssirakennus rakennettiin vankityövoimalla 1941 yliopiston koetilan käyttöön. Ränсистynyt päärakennus siirtyi 1997 yksityisomistukseen ja on nyt perusteellisesti korjattuna jälleen asuinkäytössä.

15 Von Glanin puisto

Malminkartanon sotilasvirkatalon ensimmäinen haltija oli Uudenmaan ja Hämeen ratsuväkirykmentin luutnantti Giert von Glan. Pohjois-Saksasta periytyvän, Ruotsissakin vaikuttaneen von Glahn -suvun Tenholan haaraan kuulunut Giert ehti pitää Malminkartanoa pidempään kuin kukaan seuraajistaan, peräti 16 vuotta. Viereiset Jägerhornin- ja Tollintie on nimetty Malminkartanon puustellin myöhempien keskeisten haltijoiden mukaan, Juusteenintie itse amiraalin ja Beckerintie puolestaan 1800-luvun loppupuolen seikkailijan ja itsenäisyysmiehen Waldemar Becker-Bein mukaan, jonka vanhemmat pitivät Malminkartanoa valtion vuokralaisina.

www.kansallisbiografia.fi/

16 Kartanonkaaren asutokorttelit ja koetalot

Malminkartanon kortteleiden rakennuskorkeus madaltuu keskusaukiolta reunoille eli Kartanonkaarelle päin. Reunakorttelien isot sisäpihat avautuvat ympäröiviin vehreisiin maisemiin. Kaksikerroksiset koetalot suunnitteli aviopari Raili ja Reima Pietilä 1979, ja ne toteutettiin vuosina 1983–84. Akateemikko Reima Pietilä oli Suomen sodanjälkeisen arkkitehtuurin merkittävimpiä toisinajattelijoita ja Alvar Aallon jälkeen kansainvälisesti tunnetuin suomalainen arkkitehti. Pietilöiden töitä ovat mm. Suomen paviljonki Brysselin maailmannäyttelyssä 1958, kongressikeskus Dipoli Otaniemessä 1966 ja tasavallan presidentin virka-asunto Mäntyniemessä 1991.

www.mfa.fi/arkkitehtiesittely?apid=785752

17 Leon Leipä

Malmilla vuonna 1979 perustettu leipomo siirtyi pian Konalaan ja sieltä Malminkartanoon 1991. Leon Leipä on jo pitkään leiponut pääkaupunkiseudun kouluille mm. perinteistä perunaista koulurieskaa. Leipomolla oli Beckerintiellä välillä oma myymäläkin, mutta nyt se on suuntautunut vähittäiskaupan toimittajaksi.

www.leipatalo.com/

18 Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos

Maatalouskoneiden järjestelmällinen kehittäminen alkoi 1789 Suomen Talousseurassa. Vuonna 1946 sodan jälkeen Maataloudellinen konekoetuslaitos käynnisti tutkimustoiminnan Malminkartanossa, jossa yliopisto piti opetustilaa. Sen viereisillä Tolfmansin ja Gamlasin vanhoilla pelloilla toiminta jatkui eri nimillä aina vuoteen 1972.



Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos puolestaan perustettiin maataloustuotannon kannattavuuden parantamiseksi 1952. Samana vuonna valmistui sen funkistyylinen päärakennus Rukkila. Se on nimetty professori Rurik Pihkalan mukaan, joka vaikutti keskeisesti

maatalouden tutkimuksen kehittymiseen Suomessa. Nykyään eri toiminnot on yhdistetty Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskukseen, jonka pääpaikka on Jokioisilla. Samoissa tiloissa toimi välillä myös Työtehoseura, jossa kehitettiin nykyään jokaisesta pohjoismaisesta keittiöstä löytyvä kuivauskaappi. Tutkimuslaitoksen pihasta johti vanhalle Nurmijärventielle koivukuja, josta on osa vielä jäljellä 1990-luvulla valmistuneen terveysaseman edessä.

portal.mtt.fi/portal/page/portal/www/Tutkimus/Talous
fi.wikipedia.org/wiki/Funktionalismi
www.tts.fi

19 Erskinen kortteli

Malminkartanon keskeisimmässä korttelissa tiivistyy pyrkimys eroon lähiöaikakauden suunnitteluperiaatteista. Sen suunnitteluun pyydettiin 1978 mukaan ruotsalainen tähtiarkkitehti Ralph Erskine (1914–2005). Hänet tunnettiin värikkäästä ja monimuotoisesta arkkitehtuurista, joka oli jotain aivan muuta kuin mihin Suomessa oli siihen aikaan totuttu. Kaiken huippuna Erskine halusi talon tulevat asukkaat mukaan suunnitteluun. Viiteryhmään osallistui parikymmentä lähistön asukasta tai kortteliin muuttamista suunnittelevaa. He saivat ottaa kantaa moniin vaihtoehtoihin, kuten tuleeko pysäköinti maan tasalle vai kannen alle, minkä kokoisista taloista kortteli koostuisi, onko yhteinen piha, miten saunat sijoitetaan, entä huonejako jne. Ratkaisut haettiin sitten näiltä linjoilta käyttäen mahdollisuuksien mukaan rakennusliike Puolimatkan materiaaleja ja valmiita rakennusosia. Samalla kokeiltiin mm. puun käyttöä elementtitalojen julkisivuissa. Suunnitelma valmistui 1981 ja koko HITAS-yhtiö vasta 1986, joten yksikään viiteryhmän jäsenistä ei lopulta muuttanut

sinne. Korttelista tuli kuitenkin onnistunut kokonaisuus ja Malminkartanon maamerkki.

www.erskine.se/mal.htm

www.chantier.net/vud/vudmalmin.htm

20 Kumppanuustalo Horisontti

Asukastoimintaa ja työllistämistä edistävässä kumppanuustalossa on työpajoja, avoin atk-luokka, kirpputori, nuorisotalo sekä asukaskahvila. Horisontin perusti aikanaan Länsi-Helsingin työttömät ry (nykyisin Horisontti Team ry), ja se on edelleen Helsingin suurin yhdistyksen ylläpitämä asukastalo.



Viereisellä mäellä on Kannelmäen seurakunnan seurakuntakoti entisessä Malminkartanon pehtorin talossa. Sen lähelle suunnitellun kirkon arkkitehtuurikilpailun voitti Raili ja Reima Pietilän ehdotus, jota ei kuitenkaan ole toteutettu. Seurakunnalla on Malminkartanossa tiloja myös toimintakeskus Jennyssä Beckerintiellä ja Kirkonkievari Kehruutiellä.

www.horisontti.net/

kannelmaki.kirkkohelsinki.net/

21 Puustellin monitoimitalo

Valmistui 1986, suunnittelija arkkitehtitoimisto Järvinen–Airas. Rakennuksen ideana on katettu sisäkatu, jonka ympärille toiminnot jäsentyvät. Vuonna 2006 peruskorjatussa monitoimitalossa on Malminkartanon ala-asteen koulu sekä kaupunginkirjaston sivutoimipiste. Pääoven edustalla on Puustellinaukio, jonka mitoituksen ja muodon esikuvana ovat Italian Sienan klassiset kaupunkiaukiot.

www.lib.hel.fi/malminkartano

www.malka.edu.hel.fi/

22 Malminkartanon kappelin tontti

Kappelista vuonna 2003 järjestetyn kutsukilpailun voitti Miikka Hirsimäki ehdotuksellaan "Käpy". Sitä ei kuitenkaan tulla toteuttamaan sellaisenaan, vaan taloudellisempia vaihtoehtoja tutkitaan.

www.safa.fi/archive/297_Malmikart_kappeli.jpg?SAFASID=60ebee1a740908bd99d1d9247a1ad19

www.safa.fi/safa_win.php?id=1350&s=p

23 Apollon yhteiskoulu



Opettaja Lisa Hagman perusti vuonna 1919 itsenäistymisen jälkeisen innostuksen aallossa Kruununhakaan oman koulun nimeltään Yksityisluokat Helsingissä. Sen toimintaa jatkamaan perustettiin Helsingin V Yhteiskoulu, jonka koulurakennus valmistui Töölön

Apollonkadulle 1936. Helsingin siirtyessä peruskouluun 1977 yksityinen Apollo oli jäädä ilman omaa koulupiiriä eli uusia oppilaita. Silloin johtokunta anoi koulun siirtoa Malminkartanoon luvaten rakentaa uuden koulurakennuksen, jonka suunnitteli arkkitehtitoimisto Touko Neronen. Rakennus valmistui 1985 ja oppilasmäärä kasvoi nopeasti. Nykyäänkin Apollon yhteiskoulussa toimivat peruskoulun yläaste ja lukio. Niissä on laaja valinnaisten kurssien tarjonta sekä musiikki- ja kuvataidepainotteiset luokat. Yhteiskoulu tarjoaa palveluitaan koko Helsingistä ja myös lähikunnista tuleville oppilaille.

www.apollo.edu.hel.fi/

www.yksityiskoulut.fi/matrikkeli/apollon.htm

24 Renki ja Piika

Entisessä kartanon sivurakennuksessa toimii nykyisin Malminkartanon asukasyhdistyksen ylläpitämä asukastalo Renki, joka on Helsingin ensimmäinen laatuaan. Sen yhteydessä on leikkipuisto Piika, jossa viime vuosiin asti pidettiin asukkaiden ja kaupungin yhteisvoimin kotieläimiä. Asukasyhdistys järjestää leikkipuistossa vuosittain loppukesästä perinteiset Elojuhlat.

www.hel.fi/wps/portal/Sosiaalivirasto/Artikkeli?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/fi/Sosiaalivirasto/Perheiden+palvelut/Leikkipuistot/Leikkipuisto+Piika

www.asukastalot.hai.fi/asukastalot_260807.html#renki

[www.kaupunginosat.net/malminkartano/index.php?option=content&task=view&id=87&Itemid=242%20\(Malminkartanon%20asukasyhdistys\)](http://www.kaupunginosat.net/malminkartano/index.php?option=content&task=view&id=87&Itemid=242%20(Malminkartanon%20asukasyhdistys))

25 Lampi

Pianpuiston länsiosan suunnittelukilpailun 1982 voitti arkkitehtiopiskelija Alf Lindström käytännöllisellä ehdotuksella, jonka mukaan tasaiselle pellolle kaivettiin entisen valtaojan paikalle lampi ja lammen ympärille rakennettiin kumpareet. Niille istutettiin puita ja pensaita. Kokonaisuus on kumpuileva ja vehmas, ja vesiaihe lisää miljöön monimuotoisuutta.

26 Toiskantie

Kaupunkimaisen pientaloasumisen perinne on säilynyt Euroopan keskiaikaisissa kaupungeissa, pohjoismaisissa puukaupungeissa ja -kaupunginosissa sekä 1900-luvun alun puutarhakaupungeissa, mutta Suomesta se pääsi välillä katkeamaan muutamia yksittäisiä kokeiluja lukuun ottamatta. Eräs niistä, viihtyisästi polveileva Toiskantie aukioineen on Helsingin ensimmäisiä pihakatuja. Tyylikkääts pientalot on suunnitellut Arkkitehdit Ky.



27 Vuorenjuuri

Vuorenjuuri on laatuaan Helsingin ensimmäinen ns. tiiviin ja matalan kaupunkirakentamisen kokeilualue, joka liittyy kaupunkimaisen pientaloasumisen uuteen tulemiseen. Samalla se on nykyaikaisen

hartiapankkirakentamisen kokeilualue. Asukkaat ovat itse urakoineet 20 kytettyä kaupunkipientaltoa, jotka valmistuivat omille tonteilleen 2006. Vastaava kokeilu on toteutettu 90-luvun lopulla Säterinmetsässä Leppävaarassa. Viereinen suojaava muurimainen kerrostalokokonaisuus valmistui 2004, suunnittelija arkkitehtitoimisto Matomäki–Hedman.

28 Malminkartanon huippu



Helsingin korkein kohta oli parhaimmillaan 92 metriä merenpinnan yläpuolella, nyt se on tosin hieman painunut. Mäen oma korkeusero on 67 metriä. Huipulle johtavissa portaissa on 426 askelmaa. Täyttömäen sisältönä on eri vuosien varrella rakennustyömailta kuljetettua ylijäämämaata. Kokoaminen alkoi 1976 ja kesti 20 vuotta. Mäki täytettiin niin ääriään myöten, että rinteestä tuli paikoin turhankin jyrkkä, joten se oli vaikea maisemoida. Rinteeseen on kuitenkin istutettu mm. ruusuja ja metsäpuitaikin säännöllisinä vyöhykkeinä eri korkeuksille. Länsirinteessä on maastopyörärata ja etelärinteessä Hanna Vainion 1998 valmistunut ympäristötaideteos *Tuulet ja suunnat*, johon kuuluvat myös tuulipussit huipulla. Täyttömäkeä on välillä esitetty laajennettavaksi, mutta asukkaat ovat olleet voimakkaasti vastaan. Laajennus peittäisi arvokkaan metsäalueen ulottuen Honkasuon suunnitellulle uudelle asuinalueelle saakka.

www.environmentalart.net/vainio/

TIETOLAATIKKO: ITÄMERI

Malminkartanonhuipulta näkyy pitkälle merelle saakka. Mätäjoenkin vedet virtaavat Itämereen, joka on tilavuudeltaan maailman toiseksi suurin murtovesiallas. Helsingin edustalla suolapitoisuus on noin 5 ‰. Meren pinta-ala on 422.000 km² ja valuma-alueen laajuus 1,7 milj. km². Koko Itämeren keskisyvyys on vain 55 metriä ja Suomenlahden 37 metriä, mikä yhdessä pienipiirteisen rannikon ja saariston kanssa tekee sen ekosysteemistä erityisen haavoittuvasen öljypäästöille ja ravinnekuormitukselle. Itämeren harvinaisia eläinlajeja ovat mm. itämerennorppa ja pyöriäinen. Maan kohoaminen jääkauden jäljiltä jatkuu edelleen ja on pääkaupunkiseudulla noin 2 mm vuodessa.

TIETOLAATIKKO: MAAMERKIT HUIPULTA

Maamerkit ovat huipulta katsottuna: Silvolan tekojärvi, Suomen korkein asunrakennus Cirrus Vuosaassa, Paloheinän huippu, Kannelmäen kirkko, Pasilan torni, Tuomiokirkko, Ilmalan vesilaitos, Pitäjänmäen SysOpen Tower, Fortumin pääkonttori "Raadenhammas" Keilaniemessä, Nokian Leppävaaran toimitalot sekä lukuisia vesitorneja. Lähituntumassa ovat Myyrmanni, Mätäjoen laakso, Abramsin–Husbackan tilakeskus, Vantaankosken rata ja AEL:n kampus. Uusia asutusalueita on kohoamassa Uusmäkeen, Honkasuolle, Kilterinmäkeen ja Kuninkaantammeen.

29 Pihkapuiston ala-aste

Pihkapuiston ympäristö- ja luontopainotteinen koulu kuuluu Suomen ympäristökasvatuksen seuran Vihreä lippu -ohjelmaan. Koulu on saanut tunnustuksena toiminnastaan ympäristösertifikaatin neljäntenätoista kouluna maassa. Lisäksi Pihkapuistossa painotetaan taide- ja kulttuurikasvatusta. Koulussa on nykyään 270 oppilasta luokilla 1–6. Koulun yhteydessä toimii leikkipuisto Kaunokki.

www.pihkaa.edu.hel.fi/

30 Kuntoutussäätiö

Kuntoutussäätiö muutti Malminkartanoon Pitäjänmäeltä vuonna 1981. Säätiö on valtakunnallisesti merkittävä työikäisten ja vajaakuntoisten kuntouttaja. Se harjoittaa myös tutkimusta, koulutusta ja kehittämistoimintaa. Säätiöllä on Malminkartanossa noin 150 työntekijää.

www.kuntoutussaatio.fi/

**31 Kartanohaka**

Kartanohaka on laaja, kaikkina vuodenaikoina suosittu viheralue Mätäjoen molemmin puolin Malminkartanon ja Kannelmäen välissä. 1980-luvulla rakennetussa puistossa on laajoja nurmikoita, viljelyspalsta-alue ja koirien ulkoiluttamisalue. Muistumana Malminkartanon maataloudesta puistossa on myös peltolohkoja. Joen mutkassa vesipintaa suurennettiin kaivamalla tilaa altaalle, johon rakennettiin iso laituri. Altaan keskellä on pieni lintusaari, jonka toteutti Ympäristötaiteen yhdistys vuonna 2000. Muistona ympäristötaiteilijoista saarella on vielä perinteinen maitolaituri. Puiston länsiosassa on maanpintaa nostettu näkösuojaksi Konalan teollisuusaluetta vastaan. Kumpareelle on istutettu yhtenäinen puusto. Kaarela-seura järjestää alueella vuosittain kesäkuussa suosittun Mätäjoki-festivaalin. Silloin musiikkitarjonnan ym. lisäksi päästetään Mätäjokeen tuhansia kirjolohia, joita kaikki saavat sitten kalastaa.

Valkoposkihanhet ovat levinneet Itämerellä 1920-luvulta saakka. Ne tulivat Helsinkiin Korkeasaaren kautta vuonna 1987 ja pesivät yleensä Helsingin edustan kalliosaarilla. Ruohoa syövät ja avoimessa ympäristössä viihtyvät hanhet ovat viime vuosina vallanneet Kartanonhaan käyttöön.

www.sunpoint.net/~ytyry/ (Ympäristötaiteen yhdistys)

www.kanneltieto.fi/kannelmakiseura (Kaarela-seura)

32 Rautatiesilta

Mätäjoen laakson ylittää Suomen pisin rautatiesilta. Esteettömän maisemasillan tekeminen halvemmän maavallin sijaan ei ollut suinkaan itsestäänselvyys 1970-luvulla.



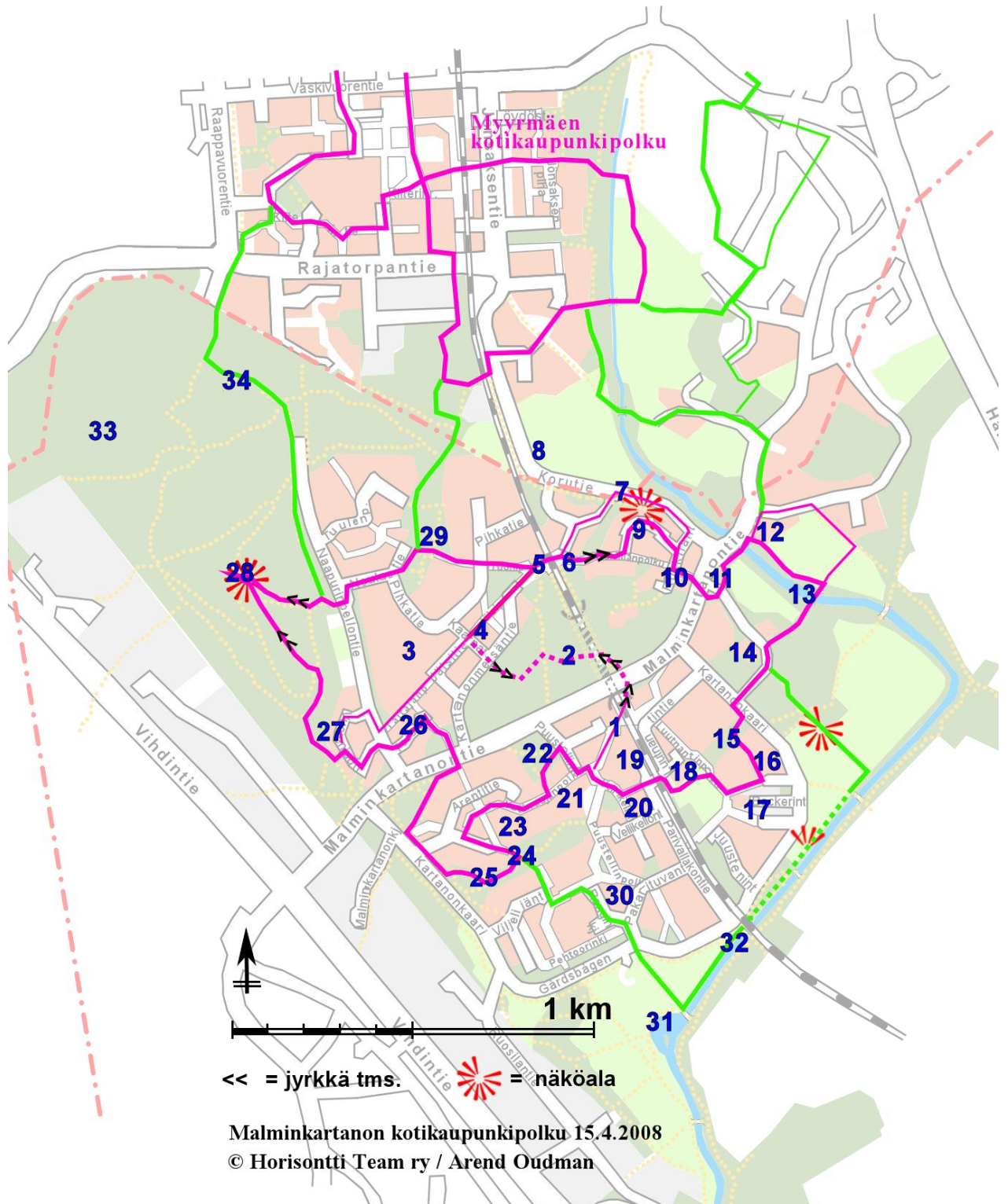
33 Metsä

Täyttömäen pohjoispuolinen 15 hehtaarin metsä- ja kallioalue on mm. lenkkeilijöiden, sienestäjien, marjastajien ja koiranulkoiluttajien suosima ulkoilualue. Se toimii myös Pihkapuiston ala-asteen opetusympäristönä. Alue on seudullisten ulkoilureittien risteyskohta. Talvisin siellä on kaupungin ylläpitämä valaistu päälatu, joka kytkeytyy aina Keskuspuiston latuverkkoon saakka. Aasukkaat ovat aktiivisesti puolustaneet luonnontilaisen metsän säilyttämistä ja vastustaneet voimakkaasti täyttömäen laajennushanketta.

34 Honkasuo

Aivan kaupunginrajan tuntumaan on suunnitteilla uusi korkealaatuinen pientaloalue, jonka rakentaminen ajoittuu mahdollisesti vuosiin 2009–11. Vanha tilakeskuksen paikka kivijalkoineen säilytetään keskuspuistona. Sen eteläpuolelle on ajateltu kytkettyjä pientaloja, pohjoiseen rivitaloja ja pienkerrostaloja. Kehä II päätettiin viedä tunneliin tältä kohtaa, jotta alue säilyy korkealaatuiseina. Honkasuon kautta kulkee myös seudullinen virkistysreitti Malminkartanonhuipulta Raappavuorelle.

www.hel.fi/wps/portal/Kaupunkisuunnitteluvirasto?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/fi/Kaupunkisuunnitteluvirasto/



== = jyrkkä tms. * = näköala

Malminkartanon kotikaupunkipolku 15.4.2008
© Horisontti Team ry / Arend Oudman